ABDURRAHMÂN BİN MUHAMMED BİN ABÎYD

Endülüs'te yetişen hadîs âlimlerinden. Künyesi Ebü'l-Kâsım olup ismi, Abdurrahmân bin Muhammed bin Abîyd bin Yûsuf el-Ensârî el-Endülüsî'dir. İbn-i Hübeyş olarak tanınır. İbn-i Hübeyş, Endülüs'te el-Meriyye denilen yerde, 504 (m. 1111) senesi Receb ayında doğdu. 584 (m. 1188) senesi Safer ayında, Mürsiyye denilen yerde vefât etti. Cenâze namazı çok kalabalık oldu. İzdihamdân birçok kimse çok sıkıntılı durumlara düştüler.

Endülüs'te hadîs ilmi mütehassıslarından ve bu ilmin bayraktarlarından olan İbn-i Hübeyş, hadîs ilmini; Ahmed bin Abdurrahmân el-Kasbî, Ebü'l-Kâsım bin Ebî Recâ' el-Belvî, el-Esbag bin el-Yesâ'dan, fıkıh ilmini; Ebü'l-Kâsım bin Virdân, Ebü'l-Hasen bin Nâfi', Ebû Abdullah bin Vedâh, Abdülhak bin Gâlib, Ali bin İbrâhim el-Ensârî, Ebü'l-Hasen bin Mevhib'den öğrendi. Daha sonra Kurtuba şehrine giden İbn-i Hübeyş, orada Yûnus bin Mugîs, Ca'fer bin Muhammed bin Mekkî, Kâdı Muhammed bin Esbag, Kâdı Ebû Bekr İbni Arabî'den de ilim öğrenip hadîs-i şerîf dinledi. Edebiyat ilimlerini, Muhammed bin Ebî Zeyd en-Nahvî'den öğrendi. Nahivde çok üstün bir derecede ilim sahibi oldu.

> Kendisinden ise; Ahmed bin Muhammed et-Tarsûsî, Ebû Süleymân bin Havtullah, Muhammed bin Vehbülfehrî, Muhammed bin Hasen el-Lahmî ed-dânî, Muhammed bin İbrâhim Sıletân, Muhammed bin Ahmed bin Hayyûn el-Musrî, Muhammed bin Muhammed bin Ebi's-Seddâd, Nezir bin Vehb, Abdullah bin Hasen el-Mâlekî, İbn-ül-Kurtubî, Ömer bin Dıhye ve kardeşi, Ali bin Yûsuf İbn-üş-Şüreyk, Ali bin Ebi'l-Âfiye el-Kastalî ve birçok âlim ilim öğrenip, hadîs-i şerîf rivâyet ettiler. İbn-i Hübeyş'den bizzat icâzetiyle (diplomasıyla) rivâyette bulunan Ebû Ali, eş-Şelûbin'dir.

İbn-i Hübeyş, 542 (m. 1147) senesinde Haçlı orduları Meriyye'yi istilâ edince, önce Mürsiyye'ye sonra da Şukr adasına gitti. Orada oniki sene kadılık ve hatîblik vazîfesinde bulundu. Sonra tekrar Mürsiyye'ye döndü. Orada da insanlara Allahü teâlânın emir ve yasaklarını bıkmadan, tatlı dil ile bildirdi ve kadılık yaptı.

İbn-i Hübeyş hazretleri hakkında es-Safdiy; "O, nahiv ilminde üstün idi. Şukr adasından sonra tekrar Mürsiyye'de kadılık yaptı. Endülüs'te yetişen hadîs imamlarından idi. Târihe dâir eserleri vardır." İbn-i Zübeyr; "O zamanındaki hadîs âlimlerinin en üstünlerinden olup, ilmiyle âmil bir zât idi." Ebû Abdullah bin Abbâd ise; "O, kırâat ilminde mütehassıs olup, hadîs-i şerîf ilminde İmâm (üçyüzbinden fazla hadîs-i şerîfi ezbere bilen) idi. Endülüs'te onun gibisi görülmedi. Zamanındaki bütün âlimler kendisini övdüler. Fen ilimlerinde de söz sahibi idi" demektedirler.

> İbn-i Ömer'den rivâyet ettiği hadîs-i şerîfte, Peygamber efendimiz (aleyhisselâm), "Kur'ân-ı kerîmi ezberlemiş kişinin misâli, bağlanmış devenin sahibinin misâli gibidir. Eğer o devesini görür gözetirse, onu tutmuş, yanında bulundurmuş demektir. Eğer onu kendi hâline bırakırsa, o da çeker gider. (Kur'ân-ı kerîmi ezberliyen kimse de onu devamlı okursa, onu unutmamış, korumuş olur)" buyurdular.

Uzun bir ömür süren İbn-i Hübeyş, zamanının büyük bir kısmını ilim öğretmekle geçirdi. Bir çok kimse kendisinden ilim ve edeb öğrendi. Bunun yanında, çok kıymetli eserler yazan İbn-i Hübeyş hazretlerinin "Kitâb-ül-Megâzî" adlı eseri meşhûrdur. Diğer eserlerinden ba'zıları şunlardır: 1-Elkâb, 2-İktidâb Sılatü İbn-i Beşküvâl.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Mu'cem-ül-müellifîn cild-5, sh. 182

2) Tezkiret-ül-huffâz cild-4, sh. 1353

3) Bugyet-ül-vuât cild-2, sh. 85

4) Keşf-üz-zünûn cild-2, sh. 1460, 1747